

*Соркіна Д. К.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Сагун А. О.
PhD, доцент кафедри хімічна та промислова екологія,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Diana.Sorkina@mit.khpi.edu.ua*

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА. ЗАПОЗИЧЕННЯ НІМЕЦЬКОГО ДОСВІДУ В ОСВІТУ УКРАЇНИ

В другій половині 20 століття забруднення атмосфери та біосфери, зміна екосистеми, погіршення здоров'я населення стали серйозними проблемами в цілому світі. Тому з 1960-х років питання екології, екологічної освіти, охорони навколишнього середовища стали пріоритетними напрямками в багатьох країнах. Наукові дослідження: природознавство, техніка, медицина, освіта та інші області. Термін «екологічна освіта» широко використовувався в науковій та учбовій літературі з середини 1980-х років.

В науково-методичній літературі під екологічною освітою розуміють безперервний процес виховання, навчання та розвитку, що направлений на формування загальної екологічної культури.

Особливо важливо, щоб в екологічній культурі дотримувався принцип спадковості, так як спадковість передбачає опір на попередні знання, а також розширені направлення.

Безперервність екологічної освіти означає неперервний процес виховання спеціальних талантів, і в цьому процесі поступово зростає залежність від екологічних знань, отриманих раніше.

Питання взаємодії людини та природи історично було важливим предметом історико-педагогічних досліджень, масштаби та форми цієї взаємодії змінювалися як в просторі так і в часі.

Загрози змін клімату, виснаження природних ресурсів, втрата біорізноманіття та інші екологічні проблеми стають все більш актуальними. Світова спільнота відчуває потребу в комплексному підході до розв'язання цих проблем, і екологічна освіта грає ключову роль у підготовці населення до прийняття обґрунтованих рішень і вчинків. Україна також стикається зі складними екологічними проблемами, такими як забруднення повітря, води та ґрунту, втрата біорізноманіття та інші. В зв'язку з цим, екологічна освіта в Україні стає дедалі більш актуальною.

Метою екологічної освіти у світі є підвищення екологічної свідомості та екологічної грамотності громадян, сприяння сталому розвитку, збереженню природи та встановленню балансу між людиною і природою. Метою екологічної освіти в Україні є підвищення екологічної свідомості громадян, популяризація збереження навколишнього середовища, стимулювання сталого споживання та розвиток громадянської активності в екологічних питаннях. Україна також стикається з викликами у плані екологічної освіти. Деякі з проблем включають недостатнє фінансування екологічних освітніх програм, відсутність стандартизованих підходів до впровадження екологічної освіти, і не завжди висока якість навчальних матеріалів та ресурсів. Загалом, екологічна освіта є важливим інструментом для розв'язання екологічних проблем і побудови сталого майбутнього як у світовому масштабі, так і в Україні. Вона сприяє підвищенню свідомості, мотивації та дій громадян у справі охорони довкілля та забезпечення сталого розвитку [1].

Ефективна система екологічної освіти є одним із основних інструментів забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Принципи сталого розвитку передбачають збереження і передачу майбутнім поколінням певних запасів екологічного капіталу: родючого шару ґрунту, чистого повітря, озонового шару, генетичного біорізноманіття. Тому система екологічної освіти країни має забезпечувати формування, розвиток і закріплення, поряд з необхідним комплексом знань, стереотипів поведінки людей, що володіють уміннями приймати доцільні рішення і діяти відповідно до законодавчо закріплених природоохоронними нормами і стандартами правил.

Німеччина вважається однією з країн, які активно впроваджують та удосконалюють екологічну освіту. Ось кілька прикладів заходів, які Німеччина вживає для цієї мети: інтеграція екології в шкільні програми; центри екологічної освіти; екологічні проекти та дослідження: (Учні в Німеччині часто беруть участь у проектах та дослідженнях з екологічних питань. Наприклад, проект "Школи: Партнери для клімату" (Schulen: Partner der Zukunft) сприяє залученню шкіл до реалізації проектів щодо кліматичного захисту); широкий доступ до навчальних ресурсів; сприяння університетам та дослідницьким інститутам; підтримка екологічних проектів в школах; екологічні літні табори та обміни; сприяння громадській активності. Ці приклади свідчать про те, як Німеччина активно впроваджує та удосконалює екологічну освіту, сприяючи розвитку екологічної свідомості та допомагаючи учням та студентам стати активними учасниками сталого розвитку.

Впровадження та удосконалення екологічної освіти в освітніх системах за кордоном може включати в себе різні заходи та практики. Ось деякі із них [1]:

1. Включення екологічних тем в навчальні програми: Багато країн активно працюють над включенням екологічних тем у шкільні та університетські програми. Це може включати в себе створення спеціальних предметів, курсів та модулів, присвячених екології та сталому розвитку.
2. Екскурсії та практичні заняття на відкритому повітрі: Вивчення природи та навколишнього середовища може бути більш ефективним, коли студенти і школярі мають можливість вирушати на природні об'єкти, проводити дослідження та навчатися в практичному середовищі.
3. Збільшення кількості екологічних лабораторій та ресурсів: Розширення доступу до лабораторних приміщень та ресурсів, пов'язаних з екологією, дозволяє студентам та учням проводити дослідження та вивчати природу з більшою глибиною.

4. Підвищення кваліфікації вчителів: Навчальний персонал повинен бути компетентним у питаннях екології, щоб передавати цю інформацію студентам ефективно. Програми підвищення кваліфікації для вчителів можуть сприяти цьому.

5. Інтерактивні методи навчання: Використання інтерактивних методів навчання, таких як ігри, дискусії та проекти, може зробити навчання екології більш привабливим і зрозумілим для студентів та учнів.

6. Залучення спільноти: Залучення місцевих громад до процесу екологічної освіти може підвищити зацікавленість та обов'язаність людей у вирішенні місцевих екологічних проблем.

7. Міжнародні обміни та співпраця: Заохочення студентів і вчителів брати участь в міжнародних обмінах та співпраці з іншими країнами для обміну знаннями та досвідом в галузі екології.

8. Використання технологій: Використання сучасних технологій, таких як відеоуроки, онлайн-курси та інтерактивні додатки, може полегшити доступ до екологічної інформації та навчання.

9. Зелені ініціативи в установах освіти: Залучення університетів та шкіл до зелених ініціатив, таких як встановлення сонячних панелей, розсадження дерев та впровадження енергоефективних технологій.

10. Створення мереж і об'єднань: Утворення мереж, спільнот та об'єднань, що об'єднують педагогів, студентів, дослідників та екологічні організації, для обміну ідеями та ресурсами.

Ці заходи можуть бути ефективними у впровадженні та удосконаленні екологічної освіти та сприяти підготовці нового покоління до розв'язання екологічних викликів.

Інкорпорація елементів німецького досвіду з впровадження та удосконалення екологічної освіти в українську освітню систему може бути корисною, але потребує адаптації до специфіки українського суспільства та навчальних установ. Ось деякі висновки з приводу впровадження екологічної освіти в Україні на базі досвіду Німеччини. Уряд України важливо враховувати свої власні екологічні проблеми та потреби при адаптації німецького досвіду. Звертання уваги на проблеми забруднення довкілля, втрату біорізноманіття та водних ресурсів в Україні є ключовим. Важливо включити громадськість у процес впровадження екологічної освіти, аналогічно до німецької моделі. Залучення громадських організацій та активістів може сприяти ефективному впровадженню програм та проектів. Перед впровадженням екологічної освіти необхідно забезпечити доступ до відповідних навчальних ресурсів, лабораторних приміщень та спеціалізованих програм для вчителів. Навчання та підготовка вчителів у галузі екологічної освіти є критичним. Спеціалізована підготовка, семінари та курси допоможуть вчителям краще передавати екологічні поняття та практики учням. Важливо створювати можливості для учнів і студентів брати активну участь у проектах і дослідженнях в області екології, що стимулює їх зацікавленість та підвищує залученість. Уряд України може відшукати можливості для міжнародного обміну та співпраці з іншими країнами в галузі екологічної освіти для обміну досвідом та навчальними ресурсами. Важливо акцентувати увагу на практичних аспектах екологічної освіти, таких як дослідження, виїзди на природні об'єкти та реалізація екологічних проектів. Забезпечення зеленими просторами, сонячними панелями та іншими зеленими технологіями в навчальних закладах може стати прикладом сталої екологічної практики.

Узагальнюючи, впровадження екологічної освіти в Україні на базі досвіду Німеччини вимагає детального аналізу та адаптації, але може допомогти зміцнити свідомість про екологічні питання та сприяти сталому розвитку в країні.

Список використаних джерел

1. Аналіз формування екологічної культури в системі екологічної освіти / К.В. Чікірякін, А.О. Баранова., О.В. Шестопалов // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXXI міжнародної науково-практичної конференції MicroCAD-2023, 17–20 травня 2023 р. / за ред. проф. Сокола Є.І. — Харків : НТУ «ХПІ». с. 384.

2. Environmental education for sustainable development / Mandryk O. M., Maliovanyi M. C., Orfanova M. M. // *Ecological Safety and Balanced Use of Resources*, (1(19), 2019. 130 – 139. [https://doi.org/10.31471/2415-3184-2019-1\(19\)-130-139](https://doi.org/10.31471/2415-3184-2019-1(19)-130-139)